

Література

1. Ситченко А. Особливості аналізу драматичного твору в школі. *Українська мова і література в школі*. 2004. № 5.
2. Мороз Л. Драма. *Енциклопедія Сучасної України* / ред.: Дзюба І. М., Жуковський А. І., Железняк М. Г. та ін. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. URL: <https://cutt.ly/iJaNwBp> (Дата звернення: 26.05.2022).
3. Денисюк Л. Як народжується художній твір? Урок з розвитку зв'язного мовлення – творча лабораторія у 9 класі. *Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2008. № 2. С. 34 - 41.
4. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям / за ред. О. Сухомлинської. Харків : Акта, 2012. 545 с.
5. Падалка Н., Цимбалюк В. Вивчення драматичних творів. Київ, 1984. 160 с.

Денисюк Вікторія – здобувач ступеня вищої освіти бакалавра факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: сучасні технології навчання на уроках української літератури.

Науковий керівник – старший викладач Пойда О. А.

Мар'яна Івацко

ЗАСТОСУВАННЯ YOUTUBE НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У СТАРШІЙ ЛАНЦІ

Актуальність. Осучаснення засобів навчання, оперування останніми інноваціями та інформаційними технологіями є одним із пріоритетних напрямків удосконалення освіти в Україні, метою якої є підготовка

зростаючого покоління в умовах інформаційного суспільства. Тому ХХІ століття вимагає від учителя оволодіння новими формами та засобами навчання для покращення якості освітнього процесу.

Серед великої кількості інноваційних засобів навчання варто виділити дидактичний потенціал YouTube. Зважаючи на особливості вивчення української літератури у 10-11 класах, спрямованість уроків на розвиток пізнавальних інтересів та здібностей учнів, використання відеоматеріалів з платформи YouTube дозволяє полегшувати та оживлювати навчальний процес, унаочнювати матеріал, поглиблювати інтерес учнів. Платформа дає можливість неодноразово повторно демонструвати навчальний відеоматеріал як на самих уроках літератури, так і при повторенні вдома. Відповідно до цього, вчитель постійно потребує допоміжних засобів удосконалення занять та знань із правильного їх застосування. Саме тому наше дослідження є особливо актуальним в контексті методики навчання української літератури.

Мета статті – з'ясувати специфіку використання відеохостингу YouTube в освітніх цілях на уроках української літератури в старшій ланці.

Стан дослідження. Проблема вивчення дидактичних можливостей YouTube залишається відкритою. В українській методиці навчання, на жаль, немає достатньої кількості наукових праць, присвячених цій темі. Дослідженню використання ІКТ в контексті філологічних дисциплін присвячені праці О. Пшеничникова, В. Уліщенко, Н. Хміль та ін. Дослідженням спеціальних сервісів у навчальних цілях займалися К. Бугайчук, В. Носенко, Є. Патаракін, В. Ключев та ін.

Виклад матеріалу. Дидактичний потенціал YouTube – беззаперечний. Відеофрагменти з YouTube можуть використовуватися вчителем для різних типів уроку української літератури, урізноманітнюючи заняття. Уроки вивчення біографії письменників не є виключенням.

У методиці навчання української літератури уроки вивчення біографії письменника посідають важливе місце, адже є початковим етапом розуміння його творчості. Головна мета таких уроків – з'ясування ролі та значення

митця слова в контексті літературного процесу, історії літератури, культури та суспільного життя.

При цьому слід дотримуватися загальних принципів навчання:

1. Відеоролики з YouTube сприяють дотриманню принципу історизму, адже правильне користування та якісна добірка відео допомагають зобразити письменника як особу дотичну до певної історичної епохи та географічної локалізації. Крім того, школярам важливо дати розуміння, що майстер слова мав вплив на історичну добу, був її творцем, поєднував художній світ твору з реальністю.

2. Принцип актуальності реалізується таким чином, що вчитель повинен добирати перевірені відеофрагменти, що достовірно точно розкривають біографію митця. З допомогою YouTube можна продемонструвати визначальні події в житті письменника, повороти долі і, навіть, побутові чинники.

3. YouTube сприяє реалізації принцип психологізму, адже з його допомогою можна наочно продемонструвати чинники, що формували світогляд письменника. Наприклад, відеоряд сімейних фото, хату, де зростав, книги, що вплинули тощо.

4. Принцип естетизму. З допомогою YouTube учитель має можливість глибше занурити учнів в художній світ творів, персонажів. З допомогою візуальної картинки та її поєднання зі звуком первинне враження про письменника виходить на якісно вищий рівень.

У десятому класі на уроках української літератури програмою передбачено вивчення життя та творчості Івана Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, Івана Франка, Івана Карпенка-Карого, Михайла Коцюбинського, Ольги Кобилянської, Василя Стефаника, Володимира Винниченка, Лесі Українки, Миколи Вороного та Олександра Олеся. В YouTube є достатня кількість різнопланових відеороликів, що допоможуть вчителю удосконалити подачу нового матеріалу при вивченні біографії митців слова. Це і

документальні стрічки, і виступи літературознавців, музейних експертів, критиків тощо.

Наприклад, на YouTube завантажена велика кількість цікавих матеріалів про Панаса Мирного, які можна використовувати на уроці, випереджуючи розповідь вчителя. Наприклад: «Історія, розказана з любов'ю» – Панас Мирний» [6], «Музей Панаса Мирного (подорож перша)» [8], «Панас Мирний біографія в датах. Відео» [10]. На YouTube розміщено також відеопрезентації, які вчитель може коментувати. Наприклад, «Панас Мирний. Життя і творчий шлях».

У десятому класі учням вже добре відома постать Івана Франка, тому їм можна запропонувати перегляд загальнооглядових відео. Наприклад, «Цікаві факти про Івана Франка. Українська література 10 клас» [12]. Якщо ж вчителем передбачено більш детальне ознайомлення, то в проєкті «Великі Українці» Святослав Вакарчук розповідає про Івана Франка [11]. Відеоролик містить пізнавальні відступи та цікаву форму викладу. Вчитель може спершу показати відео, а потім усно обговорити його, підбити підсумки, деталізувати окремі моменти. Відеоролик «Іван Франко. Обличчя української історії і літератури» [5] коротко та влучно проводить екскурс найвизначнішими точками життя та творчості майстра слова, що можна використовувати на етапі подачі нового матеріалу.

В одинадцятому класі на уроках української літератури вивчаються Павло Тичина, Євген Плужник, Максим Рильський, Микола Хвильовий, Юрій Яновський, Валер'ян Підмогильний, Остап Вишня, Микола Куліш, Богдан-Ігор Антонич, Осип Турянський, Євген Маланюк, Іван Багряний, Олександр Довженко, Олесь Гончар, Василь Симоненко, Дмитро Павличко, Іван Драч, Микола Вінграновський, Григор Тютюнник, Ліна Костенко та Василь Стус. Як митці ХХ століття, вони творили ту епоху, деякі з них є нашими сучасниками, отож збереглося багато відеоматеріалів, де письменники розповідають самі про себе, відео із їхніх виступів,

журналістські репортажі, документальні фільми, передачі тощо. Все це завантажено на YouTube.

Наприклад, при вивченні життя та творчості Олександра Довженка можна запропонувати документальну стрічку «Олександр Довженко: перший поет кінематографу. Пишемо історію» [9]. Вивчення біографії Василя Симоненка можна увиразнити, демонструючи спогади його матері та друзів про нього, або навіть записом його голосу.

Аналогічно, вивчення біографії інших письменників в 11 класі можна також проводити з допомогою YouTube. Детальна інформація міститься на курсі «Українська література в іменах», що може бути корисним навіть у підготовці до ЗНО [7].

Стосовно використання YouTube під час вивчення епічного твору, маємо підстави стверджувати, що це можна проводити на різних його етапах, наприклад, для мотивації навчальної діяльності на уроці сприймання художнього твору або під час вивчення нового матеріалу на уроках поглибленої роботи над текстом. Завдання вчителя – попередньо дібрати потрібний відеоматеріал та доцільно застосувати його. Оскільки робота над аналізом того чи того епічного твору проводиться послідовно та складається з низки частин, відеоролики можна використовувати на кожному з них.

Старшокласники значну частину часу приділяють підготовці до ЗНО. На YouTube завантажено аудіокниги у повному обсязі для прослуховування того чи того твору. Звісно, це не замінить книжкового прочитання, але дозволяє економити час школяра, крім того, оратори вдало передають емоції та дозволяють формувати первісне враження про твір. Не варто забувати також про те, що деякі учні мають краще розвинене слухове сприймання, ніж зорове, тому аудіокниги стають справжніми помічниками у цьому. Наприклад, YouTube містить усі частини соціально-психологічного роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного.

Для того, щоб актуалізувати набуті знання та повторити вивчене, існують скорочені перекази. На YouTube презентовано цілу низку таких

відеоматеріалів. Наприклад, скорочена книга «Кайдашева сім'я» Івана Нечужа-Левицького.

Особливе місце займають відеовірізки з фільмів, або й цілі фільми за мотивами творів. Їх можна активно використовувати під час поглибленої роботи над текстом та супроводжувати додатковими завданнями. Наприклад, вчитель демонструє фрагмент із фільму С. Параджанова «Тіні забутих предків» [2] та пропонує його обговорити. Можна ставити різнопланові запитання, наприклад: «Які емоції викликав у Вас цей фрагмент?» або «Який саме фрагмент із твору тут зображений?», «Чи збігається ваше особисте уявлення цього моменту із тим, як його показав режисер?» тощо.

Буктрейлер – особлива форма спонукання до прочитання твору, що є коротким відеороликом за його мотивами. На YouTube завантажено велику кількість таких відео, які вчитель може за потреби демонструвати учням на уроках. Наприклад, буктрейлер до роману «Місто» Валер'яна Підмогильного [1], який можна використати перед безпосереднім прочитанням учнями твору. Крім того, створення власного буктрейлеру – одна із найбільш цікавих форм роботи, яку можна запропонувати учням до виконання. Її можна провести таким чином: учні діляться на команди, створюють відео, завантажують його на YouTube, а у класі демонструють його. Це своєрідний урок-кінозал, де відбувається демонстрація власної творчості.

Програма з української літератури відводить чільне місце вивченню ліричних творів у старшій школі. На відміну від епічних, чи драматичних, вони зосереджуються насамперед на чуттєвому образі, не маючи за провідну мету зображення якоїсь події.

У школі вивчаються різні за мотивами та тематикою ліричні твори: громадянська, пейзажна, інтимна, філософська. Або ж твори, у яких не можна чітко визначити вид лірики, наприклад, поєднання інтимної та пейзажної лірики.

Використання YouTube удосконалює та урізноманітнює уроки вивчення ліричних творів. Першим етапом таких уроків є емоційне налаштування класу

до слухання ліричного твору. Тут вчитель може використовувати музичні композиції, що будуть супроводжувати вступне слово, демонструвати історію написання того чи того ліричного твору, проводити паралелі з явищами природи (якщо це пейзажна лірика).

Другий етап опрацювання ліричного твору на уроках української літератури – художнє читання поезії. Це створює первісне враження та закладає основи для її вивчення. Як правило, вчитель виразно читає ліричний твір самостійно або пропонує це зробити одному з учнів. Але, на нашу думку, використання YouTube сприяє кращому проходженню цього етапу. На платформі знаходиться велика кількість художніх декламацій різних ліричних творів від професійних ораторів. Це часто супроводжується відеокліпами, музикою, що підвищує пізнавальний інтерес школярів.

На YouTube містяться не тільки декламації ораторів, а й відеопоезія у виконанні відомих акторів, співаків, чи блогерів. Учням особливо цікавий такий формат. Наприклад, українські актори читають поезію Лесі Українки [47].

Особливої цінності набуває читання творів самими поетами-авторами. Так, під час вивчення поезії Василя Симоненка, можна продемонструвати продекламований автором вірш «Задивляюсь у твої зіниці», а при вивченні поетичної спадщини Василя Стуса звернутися до цілого плейлиста із його живим голосом, що також завантажений на YouTube [4].

Чимало ліричних творів покладено на музику, отож не зайвим буде на сучасному уроці літератури звертатися до відеороликів такого типу. Наприклад, «Чари ночі» Олександра Олеся виконує Ніна Матвієнко, «Два кольори» Дмитра Павличка у виконанні Дмитра Гнатюка, «Чого являєшся мені у сні» Івана Франка виконує Віталій Козловський.

Отже, використання можливостей YouTube під час вивчення української літератури в старшій ланці є необхідним, адже це покращує якість уроків української літератури, створює умови для розвитку підростаючого покоління в умовах інформаційного суспільства, удосконалюючи

світоглядний кругозір, образне мислення, знання з історії літератури та становить потужний засіб урізноманітнення навчального процесу. Таким чином, використання відеоматеріалів з платформи YouTube дозволяє полегшувати та оживлювати навчальний процес, унаочнювати матеріал, поглиблювати інтерес учнів.

YouTube містить велику кількість різнопланових роликів, фільмів, відеопрезентацій, що унаочнюють подачу нового матеріалу та удосконалюють уроки вивчення біографії майстрів слова, епічних та ліричних творів. При цьому вчителів варто дотримуватися загальних методичних принципів та не забувати про доцільність використання того чи того відео.

Література

1. Буктрейлер. Валер'ян Підмогильний. Роман «Місто». URL: <https://youtu.be/Z3DZpqsaMnU>
2. Відеофрагмент «Гуцульське Різдво». Х/ф «Тіні забутих предків». Реж. Сергій Параджанов. 1964. URL: https://youtu.be/EXyNC_VvvNc
3. Войтович Н. В., Найдьонова А.В. Використання хмарних технологій Google та сервісів web 2.0 в освітньому процесі : метод. рекомендації. Дніпро: ДПТНЗ «Дніпровський центр ПТОТС», 2017. 113 с.
4. Живий голос Василя Стуса. URL: <https://youtube.com/playlist?list=PL55KTen9YJN0VZOaoG7mYzafJ2udYTpTH>
5. Іван Франко. Обличчя української історії і літератури. URL : <https://youtu.be/Xnb1X0es9eU>
6. Карпенко-Карий біографія (Karpenko-Karyu history). URL: <https://youtu.be/WCJgQYvzzJ4>
7. Курс «Українська література в іменах». URL: <https://youtube.com/playlist?list=PLLBMxlRQfCFPejp0GVuZu3JQf8ceHyI8O>
8. Музей Панаса Мирного (подорож перша). URL: <https://youtu.be/O1ftClftn2Q>

9. Олександр Довженко: перший поет кінематографу. Пишемо історію.
URL : <https://youtu.be/BwbTqt6g9os>
10. Панас Мирний біографія в датах. Відео. URL:
<https://youtu.be/ki4ynZJgIDg>
11. Фільм про Івана Франка. URL: <https://youtu.be/sToHbw1LLAM>
12. Цікаві факти про Івана Франка. Українська література 10 клас. URL:
<https://youtu.be/oV4d7e2ZK0s>

Івацко Мар'яна – здобувач ступеня вищої освіти бакалавра факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час навчання української літератури.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, асистент Петрович О. Б.

Ірина Корецька

**ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ
(НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ПОВІСТІ ГРИГОРА ТЮТЮННИКА
«КЛИМКО» У 7 КЛАСІ)**

Повість «Климко» Григора Тютюнника неодноразово ставала предметом наукових досліджень. Зокрема, О. Головій у статті «Дитина у воєнних умовах на сторінках української літератури» [1] розкрила проблему психологізму і автобіографізму Г. Тютюнника у повісті «Климко». Подібну тему порушує Я. Пархета у своїй науковій розвідці «Григір Тютюнник «У пошуках батька» [3], у якій досліджено окремі аспекти психологічного буття Г. Тютюнника та форми їхньої художньої реалізації. У своїй статті С. Ленська [2], аналізуючи повість «Климко», основним прийомом розкриття проблеми